

## Abstrakt

Polopřirozené trávníky patří mezi nejohroženější evropské biotopy, zejména kvůli opouštění tradičních způsobů obhospodařování a celkově kvůli změnám ve využití půdy. V posledních desetiletích bylo provedeno množství výzkumů ve snaze dobře popsat příčiny velké druhové bohatosti evropských trávníků a poskytnout tak vodítka pro jejich efektivní ochranu. Bohužel díky velmi pomalé reakci vytrvalých rostlin na změny v krajinné struktuře je velmi obtížné přesně určit, proč se jednotlivé druhy někde vyskytují a jinde ne. Opuštěná pole jsou považována za potenciální stanoviště druhů ohrožených trávníků a mnoho z nich skutečně opuštěná pole osidluje. Další druhy ovšem na opuštěných polích zcela chybějí a otázkou zůstává, co jejich úspěšnému uchycení brání. Navíc pokud zodpovíme tuto otázku, může nám to zároveň pomoci lépe pochopit rozšíření druhů na samotných trávnících. Osidlování opuštěných polí je totiž proces probíhající v současnosti a není ovlivněn a zamlžen historickými změnami v krajinné struktuře. Základním cílem mé disertační práce tedy bylo popsat *status quo* trávníkových druhů na opuštěných polích. Následně jsem se snažila co nejpodrobněji určit, které faktory úspěšnou kolonizaci polí omezují, ať už jde o podmínky prostředí nebo druhově specifické vlastnosti.

Prokázala jsem, že opuštěná pole ve studovaném území mohou být osidlována těmi druhy, které jsou zároveň běžné na suchých trávnících (Kapitoly 1 a 4). Pro tyto druhy představují opuštěná pole pravděpodobně vhodné stanoviště. Ovšem vzácné trávníkové druhy se na polích vyskytují pouze zřídka, a to zejména na okrajích. Dá se předpokládat, že tyto druhy jsou mnohem více vázané na suché trávníky a jejich ochrana tedy závisí na vhodném obhospodařování jejich současných stanovišť. Výsevový experiment (Kapitola 2) dále ukázal, že pravděpodobnost úspěšného uchycení a vytvoření životaschopné a plodné populace je silně omezena stávající vegetací na opuštěných polích. Efekt vegetace na uchycování se ale mění v závislosti na průběhu počasí v jednotlivých letech, a proto i podobné výsevové experimenty vyžadují opakování více let po sobě.

Úspěšně jsem otestovala nový způsob výpočtu izolovanosti stanovišť, ke kterému se používá vzdálenost a druhová bohatost zdrojových stanovišť (Kapitola 1). Ukázala jsem také, že zohlednění podmínek prostředí a jejich zahrnutí do modelů testujících efekt izolovanosti na druhovou bohatost může výrazně ovlivnit konečné výsledky. Doporučuji proto do budoucna používat vždy modely se zahrnutím podmínek prostředí i bez nich. Toto vylepšení metodiky může významně posunout kupředu povědomí o faktorech které ovlivňují druhovou bohatost, a to nejenom ve společenstvech trávníků, ale i v dalších společenstvech vytrvalých rostlin vázaných na fragmentovaná stanoviště.

Celkově z mých výsledků vyplývá, že úspěšnost, s jakou jednotlivé druhy osidlují opuštěná pole, může být jen stěží odvozena z jejich specifických disperzních vlastností, stanovištních nároků nebo konkurenceschopnosti. Nejlepším prediktorem se ukázala být šířka niky (Kapitola 3), která je také částečně korelovaná s frekvencí výskytu druhu na zdrojových trávnících. Ta ze všech studovaných proměnných zdaleka nejlépe vysvětlovala jednak frekvenci druhu na polích (Kapitola 3) a jednak jeho schopnost stejnoměrně osidlovat okraje i vnitřky opuštěných polí (Kapitola 4). Považuji za málo pravděpodobné, že přes velké množství různorodých druhových vlastností zahrnutých v mém výzkumu existují nějaké další skryté, které velmi významně ovlivňují hojnost druhu jak na zdrojových tak na cílových stanovištích. Mnohem spíše tento úzký vztah ukazuje na existenci pozitivní zpětné vazby mezi frekvencí druhu na trávnících a na polích. Nepřímo tak potvrzuje roli, kterou mohou hrát neutrální mechanismy při vzniku společenstev.

Ve své disertační práci jsem vyhodnotila množství faktorů, které mohou ovlivňovat osidlování opuštěných polí, jak z pohledu prostředí tak z pohledu jednotlivých trávníkových druhů. Tento studijní systém nicméně stále představuje výzvu pro další výzkum a poskytuje možnosti pro testování dalších ekologických hypotéz.